

Antibiotica en antimicrobiële stoffen

Dit overzicht omvat alle orale antibiotica die beschikbaar zijn in de Belgische officina-apotheek alsook alle aanbevolen antimicrobiële middelen uit de Belgische gids voor anti-infectieuze behandeling in de ambulante praktijk (versie 2021), die ook opgenomen is in het repertorium van BCFI. (<https://www.bcfi.be/nl/chapters/12?frag=8000010>)

Steekkaart Eerste uitgifte informatie

Geneesmiddel en frequente posologie	Moment van inname	Bijzonderheden	
Penicillines			
Amoxicilline (2 tot 3 x per dag)	Geen invloed van voeding; bij de maaltijd indien maaglast Benadruk interval: 8 tot 12 uur	Allergisch voor penicillines? => Alternatief*	
Amoxicilline + clavulaanzuur (2 tot 3 x per dag)	Bij het begin van de maaltijd Benadruk interval: 8 tot 12 uur	Voornaamste nevenwerkingen: - Gastro-intestinaal** - Allergie: angio-oedeem, rash, bronchospasme => stop behandeling Clavulaanzuur verhoogt de kans op diarree => max. 375 mg/dag voor volwassenen; 12,5 mg/kg/dag voor kinderen Otitis en rhinosinusitis: Voor kinderen heeft de commercieel beschikbare associatie van amoxicilline/clavulaanzuur een te lage dosis amoxicilline. De dosis verhogen geeft dan weer onnodige gastro-intestinale bijwerkingen van clavulaanzuur => combineer ½ dosis amoxicilline/ clavulaanzuur met ½ dosis amoxicilline.	
Fenoxymethylpenicilline (3 x per dag)	Min. 2 uur na de laatste maaltijd en 1 uur vóór de volgende maaltijd. Benadruk interval: 6 of 8 uur		
Flucloxacilline (3 tot 4 x per dag)			
Cefalosporines			
Cefadroxil (2 x per dag)	Geen invloed van voeding Bij de maaltijd indien maaglast Benadruk interval: 12 uur	Allergisch voor penicillines? => Alternatief indien IgE-gemedieerd*	
Cefalexin (3 tot 4 x per dag)	Voor de maaltijd (lege maag); Benadruk interval: 6 tot 8 uur	Voornaamste nevenwerkingen: - Gastro-intestinaal** - Allergie: anafylaxis, angio-oedeem, rash, bronchospasme => stop behandeling	
Cefuroxim axetil (3 x per dag)	Na de maaltijd Benadruk interval: 8 uur		
Macroliden			
Azithromycine (1 x per dag)	Geen invloed van voeding; bij de maaltijd indien maaglast. 2 uur vóór of na antacida (Al ³⁺ , Mg ²⁺)	Voornaamste nevenwerkingen: - Gastro-intestinaal**	
Clarithromycine	Normaal (2 x per dag)		Bij de maaltijd
	Uno en Monoclarium® (1 x per dag)		Bij de maaltijd Eventueel 2 tabletten tegelijk; Monoclarium® : steeds 2 tabletten tegelijk Tabletten niet kauwen of pletten
Erythromycine (2 tot 4 x per dag)	Min. ½ uur voor de maaltijd		
Roxithromycine (2 x per dag)	Min. ¼ uur voor de maaltijd		
Spiramycine (2 tot 4 x per dag)	Geen invloed van voeding; bij de maaltijd om maaglast te voorkomen		
Tetracyclines			
Doxycycline Eerste dag 12 uur interval (2 x per dag), nadien elke 12 of 24 uur (1 tot 2 x per dag)	Bij de maaltijd of groot glas water en 30 min. niet gaan liggen. Benadruk interval Vermijd polyvalente kationen (Fe ²⁺ , Al ³⁺ , Mg ²⁺ , Ca ²⁺) en melkproducten	Voornaamste nevenwerkingen: - Gastro-intestinaal** - Slokdarmirritatie => 30 min. niet gaan liggen - Fotosensibilisatie => zich niet blootstellen aan de zon of UV-straling tenzij hoge zonnefactor Stop en raadpleeg arts bij erytheem	
Minocycline Eerste dag 12 uur interval (2 x per dag), nadien elke 12 of 24 uur (1 tot 2 x per dag)	Vertigo en oorsuizen => eventueel 's avonds in te nemen (min 30 min. voor slapengaan)		
Lymecycline 12 uur interval (2 x per dag)	Min. 2 uur na de laatste maaltijd en 1 uur vóór de volgende maaltijd met een groot glas water en 30 min. niet gaan liggen. Benadruk interval		
Tetracycline 6 uur interval (4 x per dag)	Vermijd polyvalente kationen (Fe ²⁺ , Al ³⁺ , Mg ²⁺ , Ca ²⁺) en melkproducten		
Fluorochinolonen			
Norfloxacin (2 x per dag)	Min. 2 uur na de laatste maaltijd en 1 uur vóór de volgende maaltijd	Voornaamste nevenwerkingen: - Gastro-intestinaal** - Tendinitis: bij peesontsteking met pijn in de gewrichten en pezen, vooral in de hiel (achillespees) => arts raadplegen en behandeling staken - Norfloxacin en ciprofloxacine: fotosensibilisatie => zich niet blootstellen aan de zon of UV-straling tenzij hoge zonnefactor - Ciprofloxacine: verdubbelt AUC van cafeïne => Opgelet met cafeïnehoudende dranken	
Ciprofloxacine (2 x per dag)	Min. 2 uur voor polyvalente kationen (Fe ²⁺ , Al ³⁺ , Mg ²⁺ , Ca ²⁺) of melkproducten Ciprofloxacine : bij de maaltijd om maaglast te voorkomen.		
Levofloxacin (1 x per dag)	Geen invloed van voeding Geen invloed van melkproducten		
Moxifloxacin (1 x per dag)	Min. 2 uur voor polyvalente kationen Moxifloxacin : 6 uur voor of na polyvalente kationen		
Ofloxacin (1 tot 2 x per dag)	Ofloxacin : bij voorkeur 's morgens		

Geneesmiddel en frequente posologie	Moment van inname	Bijzonderheden
Clindamycine en Lincomycine		
<i>Clindamycine</i> (3 tot 4 x per dag)	Geen invloed van voeding Met een groot glas water	Voornaamste nevenwerkingen: - Gastro-intestinaal - Slokdarmirritatie => met groot glas water. - Bij ernstige of langdurige diarree, met slijmen en bloed in de stoelgang => behandeling staken, rehydratie en geen loperamide gebruiken.
<i>Lincomycine</i> (3 tot 4 x per dag)	Min. 2 uur na de laatste maaltijd en 1 uur vóór de volgende maaltijd Met een groot glas water	
Urinaire antibacteriële middelen		
<i>Fosfomycine</i> (eenmalig)	2-3 uur vóór of 2-3 uur na de maaltijd Liefst 's avonds voor het slapengaan. Na mictie	
<i>Nitrofurantoin</i> (3 tot 4 x per dag)	Met voedsel of melkproduct 2 uur vóór of na antacida (Al ³⁺ , Mg ²⁺)	Voornaamste nevenwerkingen: - Gastro-intestinaal => bij de maaltijd en granulen niet verbrijzelen - De urine kan donkergeel of bruin verkleuren. => dit is ongevaarlijk - Bij langdurig gebruik: perifere neuropathie (zeldzaam): bij paresthesiën => stoppen
<i>Trimethoprim</i> (1 x per dag)	Na de maaltijd Liefst 's avonds, na mictie (bij cystitis)	Voornaamste nevenwerkingen: Ernstige huidreactie => stoppen
<i>Co-trimoxazol</i> (2 x per dag)	Na de maaltijd	
Antimicrobiële stoffen		
<i>Metronidazol</i> (2 tot 3 x per dag)	Bij de maaltijd	Geen alcohol tot minstens 1 dag na stopzetten kuur Voornaamste nevenwerkingen: - Kan urine bruinrood verkleuren => ongevaarlijk
<i>Paromomycine</i> (2 tot 4 x per dag)	Geen invloed van voeding	Voornaamste nevenwerkingen: - Nausea
<i>Rifampicine</i> (1 tot 2 x per dag)	Min. 2 uur na de laatste maaltijd en 30 min vóór de volgende maaltijd	Voornaamste nevenwerkingen: - Kan urine, stoelgang, zweet, tranen en zachte contactlenzen verkleuren => ongevaarlijk; geen zachte contactlenzen dragen - Leverstoornissen: langere behandeling => opvolging vereist
Antivirale middelen		
<i>Aciclovir</i> (3 tot 5 x per dag)	Geen invloed van voeding	Voornaamste nevenwerkingen: - Hoofdpijn, nausea - Verminderde nierfunctie => voldoende drinken - Fotosensibilisatie => zich niet blootstellen aan de zon of UV-straling tenzij hoge zonnefactor
<i>Valaciclovir</i> (1 tot 3 x per dag)		
Antimycotica		
<i>Fluconazol</i> (1 x per dag)	Geen invloed van voeding	Voornaamste nevenwerkingen: - Gastro-intestinaal - Hoofdpijn - Huiduitslag - Leverstoornissen: langere behandeling => opvolging vereist - Bij donkerkleurige urine, vermoeidheid,... => stoppen en arts raadplegen
<i>Itraconazole</i> (2 x per dag; of in pulstherapie: gedurende 1 week 2x per dag met daarna 3 weken pauze)	Bij de maaltijd 2 uur voor of na antacida Achloorhydrie of PPI's: met een zure drank (geen pompelmoes!) Oplossing: innemen zonder voedsel en gedurende 1 uur na inname niet eten of drinken (oesophagale mycose)	
<i>Terbinafine</i> (1 x per dag)	Geen invloed van voeding	
Antiparasitaire middelen		
<i>Tinidazol</i> (1 x per dag)	Bij de maaltijd	Geen alcohol tot minstens 3 dagen na stopzetten kuur. Voornaamste nevenwerkingen: - Kan urine verkleuren => ongevaarlijk

* De incidentie van IgE-gemedieerde **penicilline-allergie** (rhinitis, astma, urticaria, ... gaande tot hypotensie, shock, bewusteloosheid) wordt vaak overschat: anafylactische shock komt voor bij ten hoogste 0,015 % van de blootgestelde individuen. Slechts een klein percentage van de vele patiënten die een geschiedenis van penicilline-allergie vermelden, vertoont dan ook een echte IgE-gemedieerde allergie.

Enkel bij een voorgeschiedenis van symptomen van anafylaxis (< 1 uur na inname) of symptomen zoals urticaria, angio-oedeem, larynxoedeem, en/of bronchospasme binnen de 72 uur na inname, moet men afzien van een behandeling met penicillines. Aangezien er 5 tot 10% kruisallergie met cefalosporines gerapporteerd wordt, raadt men in dit geval geen cefalosporine aan.

** **gastro-intestinale problemen:** ongeveer 10 % van de patiënten, afhankelijk van het antibioticum en de therapieduur, lijdt aan antibiotica geassocieerde diarree (AGD). Risicopatiënten voor dehydratie t.g.v. AGD (jonge kinderen, ouderen), patiënten die een lange antibioticumkuur (meer dan 1 week) volgen of reeds eerder AGD doormaakten, kan men preventief probiotica aanraden.

Wat bij vergeten dosis?

Zo snel mogelijk innemen tenzij het bijna tijd is voor de volgende dosis. In dat laatste geval kunnen de vergeten dosissen eventueel aan het einde van de kuur ingenomen worden en schuift dus het moment waarop de kuur beëindigd wordt, op.